

Kontekst. Kontekst. Kontekst – og ægte kompleksitet

Heidi Hjelmeland

*Selvordsforebygging: for å kunne forebygge selvmord
må vi forstå hva suicidalitet handler om*

Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2022

432 s.

ISBN: 978-82-02-60665-7

Michael 2022; 19: 310–1.

I denne bogen leverer Heidi Hjelmeland et stærkt argument for nødvendigheden af et større fokus på en relationel og kontekst-sensitiv tilgang til og forskning i selvmordsforebyggelse. En central del af argumentet er en kritik af den traditionelle og dominerende medicinske tilgang til forebyggelse af selvmord. I følge Hjelmeland individualiserer og sygeliggør den personer med suicidalitet, og derfor bringer den os ikke tættere på en forståelse af, hvorfor personer vælger at tage deres eget liv, og hvad vi kan gøre for at forebygge det. En anden central del af argumentet er, at kvalitative forskningstilgange er bedre egnede, hvis målet er 'at forstå' kompleksiteten i suicidale handlinger, og – i forlængelse heraf – at selvmordsforebyggelse bør være baseret på en respektfuld udforskning af personernes eget perspektiv.

I bogens første kapitler er der fokus på traditionel suicidologisk forskning og teori, hvor Hjelmeland opdeler teorier om suicidalitet i 'risikobaserede teorier' og 'meningsbaserede teorier'. Herefter fremhæves en mindre kendt samfundsvidenskabelig og humanistisk tilgang til suicidologi, som Hjelme-

land forbinder med udvalgte elementer af de meningsbaserede teorier. Dette fokus inkluderer blandt andet referencer til kønsstudier, postkolonialisme og studier af social retfærdighed. Effekten af dette udvidede teoriapparat, der på forskellige måder tager højde for historiske, sociokulturelle, økonomiske og politiske kontekster, er, at suicidale handlinger fremstår som mange-facetterede og komplekse. For eksempel kan alderisme (en type strukturel vold) på forskellige måder påvirke kønsrollemønstre og belaste familierelationer, hvilket kan have betydning for suicidale handlinger.

Selvmondsforebygging indeholder omfattende litteraturgennemgange, hvor kvalitative tilgange, for eksempel, er brugt i 'psykologiske autopsistudier' og i studier af personer, der har overlevet en suicidal handling. Hjelmeland argumenterer her for at arbejde i et livshistorie-perspektiv og for at inddrage flest mulige perspektiver på suicidale begivenheder. Senere flyttes fokus til studier af personers oplevelser af at søge og modtage hjælp i forbindelse med suicidale handlinger og tanker. Mange studier har rapporteret, at deltagere ønskede sig en mere personlig hjælp. Dette bruger Hjelmeland til at argumentere for en mindre standardiseret tilgang til selvmordsforebyggelse baseret på en klinisk 'risiko aversion' tilgang. Her advares mod at sygeliggøre selvmordsforebyggelse, og der præsenteres i stedet eksempler på den humaniserende effekt, som støtte fra erfaringskonsulenter kan have, samt af aflastning i ikke-medicinske rammer.

Bogen inkluderer i særdeleshed norsk forskning og norske eksempler, men problemstillingerne vil efter min mening være relevante langt ud over den skandinaviske kontekst. Jeg mener endvidere, at budskabet om at inkludere brede kritiske perspektiver på sundhedsfaglige problemstillinger har relevans for mange andre områder med ulighed i sundhed og trivsel.

Tempoet i argumentationen er af og til højt, og etablerede sandheder afvises ofte ved hjælp af få modeksempler, som ikke altid evalueres kritisk. Jeg forestiller mig, at Hjelmelands *pars pro toto* afvisning af den traditionelle suicidologi og af standardiseret risiko-orienteret selvmordsforebyggelse kunne få nogle læsere til at lægge bogen fra sig. Jeg håber imidlertid ikke, at det vil ske, da den også åbner op for nye spændende perspektiver på suicidologi og inviterer til kritisk refleksion over nuværende praksis.

Niels Buus
niels.buus@monash.edu

Niels Buus er professor i sygepleje ved Monash University, Melbourne, Australien.